

Fundación **BBVA**

Davant l'horitzó

Fundació Joan Miró

24 octubre 2013 – 16 febrer 2014

Dossier de premsa

ÍNDEX

1. Informació general	3
2. Nota de premsa.....	4
3. Comissària de l'exposició.....	7
4. Obres exposades.....	8
5. Text introductorí a l'exposició.....	30
6. Artistes i procedència de les obres	31

1. Informació general

Davant l'horitzó

24 d'octubre de 2013 – 16 de febrer de 2014

Presentació a la premsa: 22 d'octubre, a les 12 h
Inauguració: 23 d'octubre, a les 19.30 h

Exposició organitzada per:	Fundació Joan Miró, Barcelona
Comissària:	Martina Millà
Patrocini:	Fundación BBVA
Catàleg:	Fundació Joan Miró Amb textos de Martina Millà, Hans Ulrich Reck, Marta Tafalla, Jacob Rabinowitz i Mieke Bal Edició en català, castellà i anglès
Audioguia:	En català, castellà i anglès Desenvolupada per Antenna International 3,00 €
Horari:	dimarts a dissabte, de 10.00 a 19.00 h dijous, de 10.00 a 21.30 h diumenges i festius, de 10.00 a 14.30 h dilluns no festius, tancat
Preu:	7,00€ Entrades anticipades: www.fundaciomiro-bcn.org
Passi anual:	Entrada a la col·lecció permanent i a les exposicions temporals durant un any: 12 €
Activitats:	- Taller d'arts plàstiques: <i>Horitzons</i> - Visites comentades gratuïtes, els dissabtes a les 11 h
Reserves per a grups:	Tel. 934 439 479 education@fundaciomiro-bcn.org

2. Nota de premsa

Davant l'horitzó

24 d'octubre de 2013 – 16 de febrer de 2014

Comissària: Martina Millà

La Fundació Joan Miró presenta ***Davant l'horitzó***, una exposició dedicada a la representació de l'horitzó en l'art des de mitjans del segle XIX fins a l'actualitat.

La mostra, que es pot visitar del 24 d'octubre de 2013 al 16 de febrer de 2014, ha estat comissariada per Martina Millà i compta amb el patrocini de Fundación BBVA.

Les obres seleccionades, entre pintura, fotografia i escultura, comparteixen l'horitzó com a element definidor. En l'exposició es repassa la seva representació com a objecte artístic i es mostra com ha esdevingut reflex de canvis en l'art.

A partir de subtils converses entre obres que no segueixen una línia cronològica, la mostra pot donar lloc a una reflexió sobre la importància d'aquest element en el desenvolupament de l'art modern fins a l'actualitat.

El títol, ***Davant l'horitzó***, fa una referència directa a *Devant le temps. Histoire de l'art et anachronisme des images*, un estudi de Georges Didi-Huberman que analitza l'anacronisme en la història de l'art. A partir del plantejament de Didi-Huberman, l'exposició presenta les obres en forma de converses anacròniques entre representacions pictòriques, fotogràfiques i escultòriques de l'horitzó des del romanticisme i l'impressionisme fins als nostres dies.

Davant l'horitzó exhibeix seixanta obres nacionals i internacionals. S'hi troben alguns dels grans protagonistes de l'art dels segles XIX i XX, com Arnold Böcklin, Claude Monet, Eadweard Muybridge, Ed Ruscha, Carl Andre, David Hockney, Antoni Tàpies, Joan Miró, Perejaume o René Magritte.

L'exposició arranca amb una sala en clau mironiana que inclou tres peces de gran format de Modest Urgell, Joan Miró i Perejaume. L'horitzó és un tema que ocupa Miró durant tota la seva llarga carrera i que apren del seu mestre Modest

Urgell, també representat a la sala. Perejaume, deixeble d'ambdós, completa la conversa des de la seva particular òptica postmoderna.

A partir d'aquesta primera sala, el recorregut per l'exposició obre el ventall geogràfic. La sala contigua situa l'origen de la pintura d'horitzons en el context germànic, suís i escandinau, des del romanticisme i el simbolisme. A partir de la pintura *Avets* d'Arnold Böcklin, de 1849, la peça més antiga de la mostra, s'exhibeixen altres obres com a exemples d'aquesta mirada única i peculiar que els artistes del nord d'Europa dediquen a l'horitzó. Entre els artistes que trobem en aquesta sala, hi ha diversos mestres de l'horitzó: August Strindberg, Ferdinand Hodler, Gerhard Richter i Anna-Eva Bergman.

La mostra continua amb una sala dedicada a l'avantguarda francesa, que va dominar la creació artística fins ben entrat el segle XX, i que està representada per Édouard Vuillard, Raoul Dufy, Alexander Calder i François Morellet. Aquesta sala s'encavalca amb un grup de marines, important capítol dins de la pintura de l'horitzó, d'artistes com Kees van Dongen, Pierre Bonnard, Salvador Dalí i Max Ernst.

A continuació es planteja el contrast entre els horitzons de la tradició europea, en concret l'alemanya, i els de l'art japonès; entre obres marcades per les lleis de la perspectiva i altres provinents d'una tradició que n'està mancada i que va ser clau per al desenvolupament de la modernitat pictòrica. En aquesta sala es poden veure obres d'Emil Nolde, Max Beckmann, Hiroshi Sugimoto i Yayoi Kusama.

Tot seguit trobem els horitzons místics d'Ettore Spalletti, Yves Klein i Marc Chagall, i l'horitzó del paisatge industrial i postindustrial de Georg Baselitz i David Hockney.

L'exposició també inclou dues sales dedicades a l'horitzó abordat des de la pràctica escultòrica. Trobem la conversa entre Eduardo Chillida i Ann Veronica Janssens; la projecció del film *Running Fence*, que narra el procés de creació d'una intervenció en el paisatge californià de Christo i Jeanne-Claude; i altres horitzons escultòrics com els del diàleg entre Dan Flavin i Carl Andre.

Així mateix, les peces de Carl Andre i Dan Flavin serveixen d'introducció a un segon gran àmbit centrat en l'horitzó nord-americà d'Agnes Martin, Ansel Adams, Alex Katz, Fred Sandback, Eadweard Muybridge, Ed Ruscha i Roni Horn. A continuació es presenta l'horitzó postcolonial de les fotografies d'Isaac Julien i Zineb Sedira.

La mostra es tanca amb una selecció de pintura de René Magritte, Claude Monet, Alphonse Osbert, Olafur Eliasson i Antoni Llena, que funciona a tall d'epíleg: la representació de l'horitzó al·ludeix a les paradoxes i als reptes de la pràctica artística.

Davant l'horitzó ha estat comissariada per Martina Millà, cap de l'Àrea de Programació i Projectes de la Fundació Joan Miró. La mostra compta amb el patrocini de Fundación BBVA.

Fundación **BBVA**

3. Comissària de l'exposició

Martina Millà

Durant els darrers sis anys Martina Millà ha estat responsable de Programació i Projectes a la Fundació Joan Miró, on ha comissariat *Murals* (2010) i *Genius Loci* (2011), entre d'altres exposicions. Llicenciada en Història de l'Art per la Universitat de Barcelona a finals dels anys vuitanta, el 1990-1992 va cursar un Master of Arts a l'Institute of Fine Arts (New York University) i entre 1996 i 2002 va fer el doctorat en història de l'art i arquitectura del segle XX a Emory University (Atlanta).

4. Obres exposades

Presentem les obres exposades seguint la seqüència de converses en les quals es basa la mostra. En aquest dossier de premsa s'enumeren les converses per facilitar la comprensió de les agrupacions d'obres; aquesta enumeració no apareix a les sales de l'exposició.

Conversa 1

L'exposició arranca amb una sala en clau mironiana que inclou tres peces de gran format de Modest Urgell, Joan Miró i Perejaume. Tres artistes que formen part d'un context comú, que pertanyen a tres generacions diferents i que comparteixen el mateix interès pel paisatge. L'horitzó és un tema que ocupa Miró durant tota la seva llarga carrera i que aprèn del seu mestre, Modest Urgell, també representat en aquesta sala. Perejaume completa la conversa des de la seva particular òptima postmoderna dibuixant horitzons amb els marcs daurats de la pintura tradicional.

Modest Urgell (1839-1919)
Paisatge, 1893-1919
 Oli damunt tela. 160 x 290 cm
 Hotel Majestic, Barcelona

Joan Miró (1893-1983)
Pintura, c. 1973
 Acrílic i carbonet damunt tela. 174 x 293 cm
 Fundació Pilar i Joan Miró a Mallorca

Perejaume (1957)

Els quatre horitzons, 1991
Motllures de fusta daurades. 180 x 370 x 10 cm
Col·lecció Banc Sabadell

Conversa 2

Aquesta sala situa l'origen de la representació de l'horitzó com a gènere en el context germànic, suís i escandinau, des del romanticisme i el simbolisme. La pintura *Avets* d'Arnold Böcklin, de 1849, la peça més antiga de la mostra, obre aquesta sala, on es posa en relleu l'atenció especial que els artistes del nord d'Europa van prestar a l'horitzó. Entre els artistes que hi trobem representats hi ha diversos mestres de l'horitzó: August Strindberg, Ferdinand Hodler, Gerhard Richter i Anna-Eva Bergman.

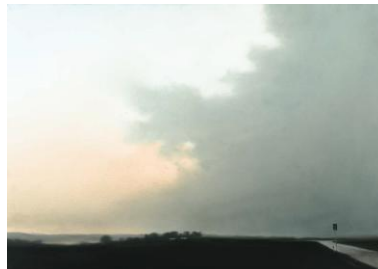
Arnold Böcklin (1827-1901)

Wettertannen, 1849
Avets
Oli damunt tela. 76,8 x 74,6 cm
Kunstmuseum Basel, Basilea. Llegat de Clara Böcklin, 1923

Gerhard Richter (1932)

Landschaft bei Hubbelrath, 1969
Paisatge a prop de Hubbelrath
Oli damunt tela. 100 x 140 cm
Ludwig Forum für Internationale Kunst, Aquisgrà

<p>Paul Klee (1879-1940) <i>Aufgehender Stern</i>, 1931 Estel naixent Oli damunt tela. 36 x 61 cm Fondation Beyeler, Riehen, Col·lecció Beyeler</p>	
<p>Anna-Eva Bergman (1909-1987) <i>N.º 8 -1969 Grand horizon bleu</i>, 1969 Núm. 8 -1969 Gran horitzó blau Vinil i fulla de metall. 200 x 300 cm Fondation Hartung-Bergman, Antibes</p>	
<p>August Strindberg (1849-1912) <i>Klippa och hav</i>, 1873 Un penya-segat vora el mar Oli damunt tela. 16 x 17 cm Nordiska Museet, Djurgården</p>	
<p>Ferdinand Hodler (1853-1918) <i>Berggipfel am Morgen</i>, 1915 Cim de bon matí Oli damunt tela. 51 x 81 cm Kunsthaus Zürich. Donació dels hereus d'Alfred Rüttschi, 1929</p>	

<p>Ferdinand Hodler (1853-1918) <i>Genfersee mit Mont-Blanc im Frühlicht</i>, 1918 Llac de Ginebra amb el Mont Blanc a l'alba Oli damunt tela. 65 x 93 cm Kunsthaus Zürich. Donació de l'Holenia Trust en memòria de Joseph H. Hirshhorn, 1992</p>	
<p>Félix Vallotton (1865-1925) <i>La Néva gelée</i>, 1913 El Neva gelat Oli damunt tela. 46 x 81 cm Kunsthaus Zürich. Donació de Walter Haefner</p>	
<p>Félix Vallotton (1865-1925) <i>Chemin dans la lande</i>, 1917 Camí a la landa Oli damunt tela. 60 x 92 cm Kunsthaus Zürich. Llegat de Hans Naef</p>	

Conversa 3

Fins ben entrat el segle xx, va ser a França on es van gestar les avantguardes, representades a la mostra per Édouard Vuillard, Raoul Dufy, Alexander Calder en la seva etapa parisenca i François Morellet. Les seves respectives visions sobre l'horitzó mostren la manera com la modernitat pictòrica va anar assimilant la representació de l'horitzó, fins i tot portant-la al terreny de l'abstracció.

Alexander Calder (1898-1976)

Untitled, 1930

Sense títol

Oli damunt tela. 46 x 38 cm

Calder Foundation, Nova York

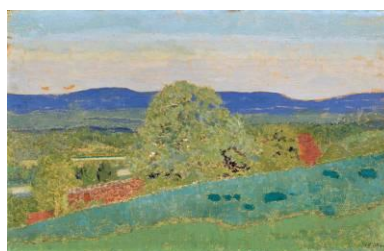
Édouard Vuillard (1868-1940)

Les Collines bleues, 1900

Els turons blaus

Oli damunt tela. 42,5 x 68 cm

Kunsthau Zürich. Llegat del Dr. Hans Schuler

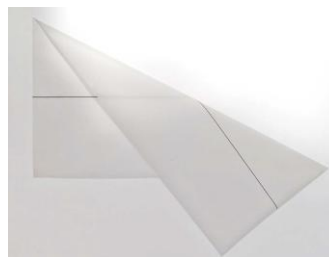
François Morellet (1926)

Pliage en diagonale d'une médiane sur un calque, 1977

Plec en diagonal d'una mitjana damunt paper de calcar

Paper de calcar i tinta. 68 x 136 cm abans de plegar

Col·lecció de l'artista

Raoul Dufy (1877-1953)
Promeneurs au bord de la mer, c. 1925
 Passejants a la vora del mar
 Oli damunt tela. 60 x 73 cm
 Centre Pompidou – Musée National d'Art Moderne, París.
 En dipòsit des de 1974, Musée d'Art Moderne André
 Malraux – MuMa Le Havre

Conversa 4

Un grup de marines, important capítol dins de la pintura de l'horitzó, d'artistes com Kees van Dongen, Pierre Bonnard, Salvador Dalí i Max Ernst. Les marines suposen per als artistes el repte afegit de pintar el contacte entre la superfície aquàtica i l'atmosfera. Cal destacar la presència d'un Dalí molt jove i d'un Ernst en un moment de maduresa, grans representants del surrealisme afrontant el desafiament de l'horitzó marí.

Kees van Dongen (1877-1968)
Deauville, le bateau du Havre à Trouville, c. 1913
 Deauville, el vaixell de Le Havre a Trouville
 Oli damunt tela. 33 x 55 cm
 Centre Pompidou – Musée National d'Art Moderne, París.
 En dipòsit des de 1994: La Piscine. Musée d'Art et
 d'Industrie André Diligent, Roubaix

Salvador Dalí (1904-1989)
La badia de Cadaqués vista des del Llaner, c. 1920
 Oli damunt tela. 35,5 x 42 cm
 Fundació Gala – Salvador Dalí, Figueres

Max Ernst (1891-1976)
Humboldt Current, 1951-1952
 El corrent de Humboldt
 Oli damunt tela. 76,5 x 56 cm
 Fondation Beyeler, Riehen, Col·lecció Beyeler

Pierre Bonnard (1867- 1947)
La Plage à marée basse, c. 1920
 La platja amb marea baixa
 Oli damunt tela. 46 x 53 cm
 Musée d'Orsay, París. Dipòsit al Musée National d'Art Moderne - Centre Pompidou. Donació de M. Barthelemy, 1943

Conversa 5

Aquesta sala s'articula a partir del contrast entre els horitzons de la tradició europea, en concret de l'expressionisme alemany, i els de l'art japonès; entre obres marcades per les lleis de la perspectiva i obres provinents d'una tradició que n'està mancada, però que va ser clau per al desenvolupament de la modernitat pictòrica. En aquesta sala s'estableix un doble diàleg: d'una banda Emil Nolde i Hiroshi Sugimoto, que al seu torn es relacionen amb les marines de la sala anterior; de l'altra, Max Beckmann, que força la perspectiva al límit, i Yayoi Kusama, com a exponent de l'anul·lació de la perspectiva i, com a conseqüència, de l'horitzó.

Hiroshi Sugimoto (1948)
Sea of Japan, 1987
 Mar del Japó
 Gelatina de plata. 119,4 x 149,2 cm
 Pace Gallery, Nova York

Emil Nolde (1867-1956)
Sommerwolken, 1913
Núvols d'estiu
Oli damunt tela. 73,3 x 88,5 cm
Museo Thyssen-Bornemisza, Madrid

Max Beckmann (1884-1950)
Neubau, 1928
Nova construcció
Oli damunt tela. 145,5 x 63,5 cm
Museum Frieder Burda, Baden-Baden

Yayoi Kusama (1929)
Infinity Nets AAONTWH, 2008
Xarxes infinites AAONTWH
Acrílic damunt tela. 162 x 162 cm
Col·lecció particular, Londres

Conversa 6

En l'espai recollit on se situa aquesta conversa es posa l'èmfasi en la dimensió més espiritual de la representació de l'horitzó i es mostren els horitzons místics d'Ettore Spalletti, Yves Klein i Marc Chagall, tres artistes interessats en els grans corrents del pensament religiós i esotèric.

Ettore Spalletti (1940)

La luce e il colore, grigio, 2012

La llum i el color, gris

Pigments damunt fusta. 150 x 150 cm

Galerie Lelong, París

Yves Klein (1926-1962)

M77 Monochrome vert sans titre, 1957

M77 Monocrom verd sense títol

Pigment pur, resina sintètica damunt tela enganxada i clavada damunt contraplacat. 105,3 x 26,8 x 4,7 cm

Centre Pompidou – Musée National d'Art Moderne, París.

Compra de 1985

Marc Chagall (1887-1985)

Le Vieillard et le chevreau, 1930

El vell i el cabrit

Témpera i pastel damunt cartró. 52 x 66 cm

Moderna Museet, Estocolm. Llegat de Gerard Bonnier

Conversa 7

L'horitzó del paisatge industrial i postindustrial de Georg Baselitz i David Hockney, seguidor de la tradició paisatgista britànica. En contrast amb les mirades primigènies de les converses anteriors, les mirades de Baselitz i Hockney representen un paisatge desmitificat, transformat per l'acció de l'home.

Georg Baselitz (1938)

Fertigbetonwerk, 1970

Fàbrica de ciment

Oli damunt tela. 200 x 250,3 cm

Museum Frieder Burda, Baden-Baden

David Hockney (1937)

Less Trees near Warter, 2009

Menys arbres prop de Warter

Dibuix numèric, impressió de tinta damunt paper muntat damunt d'alumini. 237,5 x 106 cm

Galerie Lelong, París

Conversa 8

L'exposició també inclou dues sales dedicades a l'horitzó abordat des de la pràctica escultòrica. La marina pictòrica de Gonzalo Chillida en contrapunt amb dues propostes escultòriques: les obres d'Eduardo Chillida i Ann Veronica Janssens, que dialoguen per contrast. L'obra d'acer d'Eduardo Chillida, que s'enfronta a l'horitzó cantàbric, i l'obra de Janssens, que recrea un horitzó aquàtic dins d'una vitrina, un suport tradicional per a l'escultura.

Gonzalo Chillida (1926-2008)

Marina, 1978

Oli damunt tela. 61 x 61 cm

Col·lecció Chillida Ameztoy, Sant Sebastià

Ann Veronica Janssens (1956)

Cielo Blu, 2010

Cel blau

Vidre, aigua desmineralitzada, pigment acrílic, parafina, paper, pedestal. 50 x 50 x 50 cm

Galerie Kamel Mennour, París

Eduardo Chillida (1924-2002)
Elogio del horizonte I, 1985
Elogi de l'horitzó I
Acer. 20 x 30 x 24 cm
Col·lecció Museo Chillida Leku, Hernani

Jesús Uriarte (1948)
Procés de construcció d' *Elogio del horizonte*, 1989
Fotografies en color
Archivo Museo Chillida Leku, Hernani

Conversa 9

La subtileza lumínica de l'obra de Dan Flavin en contrast amb la presència sòlida de l'obra de Carl Andre. A partir d'aquestes dues obres representants del minimalisme, s'inicia el bloc centrat en els horitzons de l'art nord-americà.

Dan Flavin (1933-1966)

Untitled, 1963

Sense títol

Còpia expositiva. 244 cm

Cortesia de Stephen Flavin i d'Estate of Dan Flavin, Nova York

Carl Andre (1935)

Dike, 1978

Dic

Cedre vermell. 90 x 770 x 30 cm

Col·lecció d'art contemporani Fundació "la Caixa", Barcelona

Conversa 10

El paisatge i l'horitzó són elements constitutius de la tradició artística nord-americana. En les seves ja llegendàries fotografies, Ansel Adams va copsar la immensitat dels paisatges nord-americans des d'una sensibilitat moderna, mentre que les composicions abstractes d'Agnes Martin són un exemple de fins a quin punt l'horitzó marca la visió nord-americana.

Ansel Adams (1902-1984)

Yellowstone Lake, Yellowstone National Park (Lake, narrow strip of mountains, low horizon), sense data

El llac de Yellowstone, al parc nacional de Yellowstone (llac, franja estreta de muntanyes, horitzó baix)
Fotografia. Còpia expositiva
The U.S. National Archives and Records Administration, Washington

Ansel Adams (1902-1984)

In Rocky Mountain National Park (Mountain tops, low horizon, dramatic clouded sky), sense data

Al parc nacional de les muntanyes Rocalloses (cims, horitzó baix, cel impressionant ennuvolat)
Fotografia. Còpia expositiva
The U.S. National Archives and Records Administration, Washington

Ansel Adams (1902-1984)

Near [Grand] Teton National Park (Roadway, low horizon mountains, clouded sky), sense data

Prop del parc nacional Grand Teton (carretera, horitzó baix de muntanyes, cel ennuvolat)
Fotografia. Còpia expositiva
The U.S. National Archives and Records Administration, Washington

<p>Ansel Adams (1902-1984) <i>Near Death Valley National Monument (More distant view of mountains, desert, shrubs highlighted in foreground)</i>, sense data Prop del parc nacional de la vall de la Mort (vista de les muntanyes a la llunyania, el desert, matolls ressaltats en primer pla) Fotografia. Còpia expositiva The U.S. National Archives and Records Administration, Washington</p>	
<p>Ansel Adams (1902-1984) <i>Transmission Lines in Mojave Desert, 1941</i> Línies elèctriques al desert de Mojave Fotografia. Còpia expositiva The U.S. National Archives and Records Administration, Washington</p>	
<p>Agnes Martin (1912-2004) <i>Untitled No. 5, 1997</i> Sense títol núm. 5 Acrílic i grafit damunt tela. 152,4 x 152,4 cm Col·lecció d'art contemporani Fundació "la Caixa", Barcelona</p>	

Conversa 11

Aquesta secció continua amb un diàleg intercultural. Es contraposa l'horitzó minimalista de Katz a un Tàpies, un pintor més interessat per la matèria que pel paisatge que en aquest cas s'enfronta a l'horitzó. Tot i que Tàpies és considerat un artista matèric, en aquesta composició se situa a prop del minimalisme; des d'aquesta perspectiva, resulta suggestiva una confrontació amb Sandback, del qual presentem un horitzó creat per dues gomes elàstiques en tensió, i amb el protomatèric Raurich.

Alex Katz (1927)
Provincetown, 1959
 Oli damunt tela. 61 x 76, 2 cm
 Col·lecció de l'artista

Antoni Tàpies (1923-2012)
Cercle cremat, 1978
 Procediment mixt damunt tela. 162,5 x 162,5 cm
 Col·lecció particular

Fred Sandback (1943-2003)
Untitled, 1972
 Sense títol
 Pintura acrílica beix i blava damunt corda elàstica. 162,6 x 243,8 x 243,8 cm
 Cortesia de l'Estate de Fred Sandback i Barbara Krakow Gallery, Boston

Nicolau Raurich (1871-1945)

Terrer llevantí, c. 1921

Oli damunt tela. 116,5 x 183,5 cm

Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona. Llegat de Teresa Raurich, 1956

Nicolau Raurich (1871-1945)

Marina, c. 1899

Oli damunt tela. 43 x 40 cm

Museu Diocesà de Barcelona

La projecció del film *Running Fence*, que narra el procés de creació d'una intervenció en el paisatge californià: la instal·lació d'una *tanca contínua* de **Christo i Jeanne-Claude**. Una obra de *land art* que desafia la representació de l'horitzó creant un horitzó efímer en el paisatge.

Albert Maysles, David Maysles, Charlotte

Zwerin (1932-1987), (1926), (1931-2004)

Running Fence, 1978

Tanca contínua

DVD, 58 min

Maysles Films, Nova York

Conversa 12

Aquesta sala està dedicada a l'*skyline*, l'horitzó urbà per excel·lència. Muybridge va ser pioner en els procediments per fotografiar l'horitzó urbà de manera panoràmica, oferint una visió única fins aleshores del perfil de San Francisco. Ruscha, gran pintor del paisatge urbà de Los Angeles, fa un salt conceptual, del paisatge físic de Los Angeles al cinema com a emblema de la seva ciutat, i crea un horitzó de cel·luloide pintat. Finalment, Horn fotografia l'horitzó islandès des de la seva mirada novaiorquesa.

Eadweard Muybridge (1830-1904)
Panorama of San Francisco from California Street Hill, 1878
 Panorama de San Francisco des del turó de California Street
 Gelatina de plata. 67 x 41,5 cm
 Kingston Museum and Heritage Service, Kingston

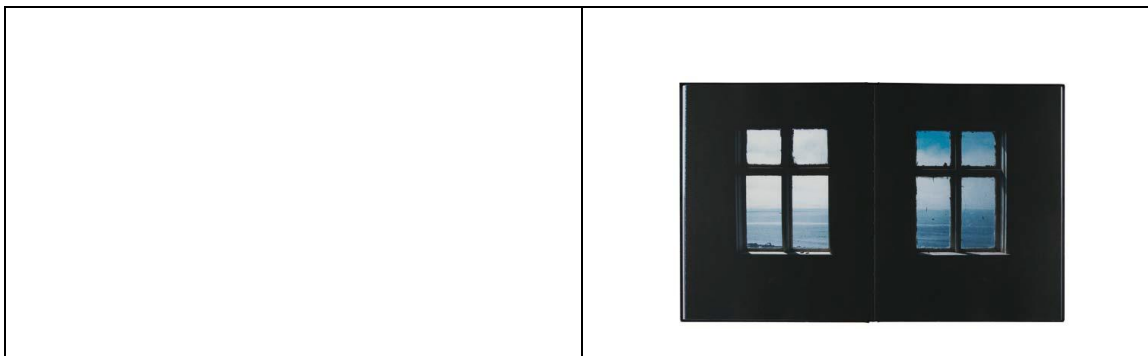

Ed Ruscha (1937)
Triumph, 1994
 Triomf
 Acrílic damunt tela. 81,2 x 305 cm
 Moderna Museet, Estocolm. Donació de Pontus Hultén, 2005

Roni Horn (1955)
Arctic Circles (Book VII from of To Place), 1998
 Cercles àrtics, setè volum de «To Place»
 Llibre, edició de set exemplars. 26,67 x 21,27 cm
 Cortesia de l'artista

Conversa 13

L'horitzó postcolonial de les fotografies d'Isaac Julien i Zineb Sedira. Isaac Julien reconstrueix els grans viatges de les expedicions europees a llocs aparentment despoblats, mentre que Sedira ofereix una visió de la costa de Mauritània a través d'una composició postmoderna que emmarca l'horitzó amb una paret en ruïnes i al·ludeix al col·lapse de la mirada idealitzada sobre el paisatge.

Isaac Julien (1960)

True South Series No. 2 (Taonga mahi/Apparatus 2), 2008

Sèrie «True South» núm. 2 (Taonga mahi/Apparatus 2)
 Caixa de llum. 123 x 153 x 5,3 cm
 Louisiana Museum of Modern Art, Humlebæk. Donació:
 OUTSET. Contemporary Art Fund

Zineb Sedira (1963)

Vue Apocalyptique, 2012

Vista apocalíptica

Apocalyptic View

C-Print. 120 x 100 cm

Cortesia de l'artista i de Selma Feriani Gallery, Londres

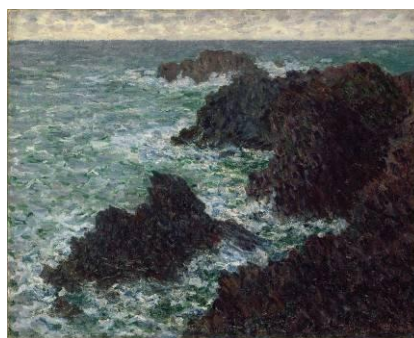

Conversa 14

La mostra es tanca amb una selecció d'obres de Claude Monet, Alphonse Osbert, René Magritte, Antoni Llena i Olafur Eliasson que, presentades a tall d'epíleg, resumeixen les lliçons apreses al llarg de l'exposició i de les quals es conclou que la representació de l'horitzó al·ludeix a les paradoxes i als reptes de la pràctica artística.

Claude Monet (1840-1926)

Les Rochers de Belle-Île, la Côte Sauvage, 1886
 Les roques de Belle-Île, a la Costa Salvatge
 Oli damunt tela. 65,5 x 81,5 cm
 Musée d'Orsay, París. Donació de Gustave Caillebotte, 1894

Alphonse Osbert (1857-1939)

Le Baro à Itchop. Le passage du rapide, c. 1900
 El Baro a Itchop. Pas del ràpid
 Oli damunt tela. 48 x 81 cm
 Musée d'Orsay, París

René Magritte (1898-1967)

Le Château des Pyrénées, 1959

El castell dels Pirineus

Oli damunt tela. 200 x 145 cm

Donació de Harry Torczyner, Nova York, a l'American Friends of the Israel Museum, Jerusalem

Antoni Llena (1943)

La història de l'home, 1968

Tinta de bolígraf damunt paper (versió de 2006). 40 x 20 cm

Col·lecció de la Galeria A/34, Barcelona

<p>Antoni Llena (1943) <i>La història de l'art</i>, 1968 Tinta de bolígraf damunt paper (versió de 2006). 40 x 20 cm Col·lecció de la Galeria A/34, Barcelona</p>	
<p>Antoni Llena (1943) <i>La història de la pintura</i>, 1968 Llapis damunt paper (versió de 2006). 30,5 x 23,5 cm Col·lecció MACBA. Consorci MACBA, Barcelona</p>	
<p>Olafur Eliasson (1967) <i>Blue line fade</i>, 2013 Línia blava esvaint-se Aquarel·la i llapis damunt paper. 154 x 112 cm Cortesia de l'artista, Tanya Bonakdar Gallery, Nova York i Neugerriemschneider, Berlín</p>	

5. Text introductori a l'exposició

L'horitzó és pertot arreu. És força anònim, sempre canviant, una espècie de *basso continuo* de la nostra percepció més aviat frontal i sovint més que distreta. En mans d'artistes, la situació canvia. Els artistes es fixen en les coses, visibles o no, i ens les mostren transformades, com escenaris d'una nova consciència. L'horitzó no és una excepció, ans al contrari. En mans d'artistes, l'horitzó esdevé un lloc singular, una presència que desafia la tasca de la representació i de la conceptualització de la percepció. L'horitzó com a definidor de la visió occidental des de la invenció de la perspectiva és també, com a fenomen òptic, realitat objectiva i marc de percepcions, un símbol d'allò que no podem assolir, d'allò que encara queda per saber, per imaginar. El títol de l'exposició al·ludeix a l'estudi de Georges Didi-Huberman *Devant le temps* (Davant el temps), en què es defensa una reconsideració de l'anacronisme en el camp de la història de l'art. L'anàlisi erudita i transgressora de Didi-Huberman sobre l'anacronisme aporta el marc teòric (i la flexibilitat) per a una exposició que s'articula com una seqüència de converses i diàlegs anacrònics entre diferents representacions de l'horitzó des del segle XIX fins a l'actualitat. La premissa bàsica és que dues o més obres que s'interpel·len esdevenen quelcom més gran que la seva suma o, en el cas que ens ocupa, que el seu encontre comissariat en l'espai expositiu.

Martina Millà

6. Artistes i procedència de les obres

Artistes presents a l'exposició

Ansel Adams

Carl Andre

Georg Baselitz

Max Beckmann

Anna-Eva Bergman

Arnold Böcklin

Pierre Bonnard

Alexander Calder

Marc Chagall

Eduardo Chillida

Gonzalo Chillida

Christo i Jeanne-Claude

Salvador Dalí

Kees van Dongen

Raoul Dufy

Olafur Eliasson

Max Ernst

Dan Flavin

Ferdinand Hodler

David Hockney

Roni Horn

Isaac Julien

Ann Veronica Janssens

Alex Katz

Yves Klein

Paul Klee

Yayoi Kusama

Antoni Llena

René Magritte

Agnes Martin
Joan Miró
Claude Monet
François Morellet
Eadweard Muybridge
Emil Nolde
Alphonse Osbert
Perejaume
Nicolau Raurich
Gerhard Richter
Ed Ruscha
Fred Sandback
Zineb Sedira
Ettore Spalletti
August Strindberg
Hiroshi Sugimoto
Antoni Tàpies
Jesús Uriarte
Félix Vallotton
Édouard Vuillard
Modest Urgell

Procedència de les obres

American Friends of the Israel Museum, Jerusalem
Archivo Museo Chillida Leku, Hernani
Calder Foundation, Nova York
Centre Pompidou – Musée National d'Art Moderne, París
Col·lecció Banc Sabadell
Col·lecció Chillida Ameztoy, Sant Sebastià
Col·lecció d'art contemporani Fundació "la Caixa", Barcelona
Col·lecció de la Galeria A/34, Barcelona
Col·lecció MACBA. Consorci MACBA, Barcelona

Fundación **BBVA**

Col·lecció Museo Chillida Leku, Hernani
Col·leccions privades
Fondation Beyeler, Riehen, Col·lecció Beyeler
Fondation Hartung-Bergman, Antibes
Fundació Gala – Salvador Dalí, Figueres
Fundació Pilar i Joan Miró a Mallorca
Galerie Kamel Mennour, París
Galerie Lelong, París
Hotel Majestic, Barcelona
Kingston Museum and Heritage Service, Kingston
Kunsthaus Zürich
Kunstmuseum Basel, Basilea
Louisiana Museum of Modern Art, Humlebæk
Ludwig Forum für Internationale Kunst, Aquisgrà
Maysles Films, Nova York
Moderna Museet, Estocolm
Musée d'Orsay, París
Museo Thyssen-Bornemisza, Madrid
Museu Diocesà de Barcelona
Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona
Museum Frieder Burda, Baden-Baden
Nordiska Museet, Djurgården
Pace Gallery, Nova York
The U.S. National Archives and Records Administration, Washington

Fundación **BBVA**

Seguiu l'exposició amb les etiquetes:

#anteelhorizonte #davantlhoritzo #beforethehorizon

Vídeo: Martina Millà, comissària de l'exposició

<https://vimeo.com/fundaciojoanmiro>

Per a més informació i imatges:

Helena Nogué — Premsa Fundació Joan Miró

+34 934 439 484 — +34 630 63 49 05 — press@fundaciomiro-bcn.org

Silvia Churruca — Departament de Comunicació Fundación BBVA

+34 91 374 52 10 — +34 91 537 37 69 — comunicacion@bbva.es